

Республикасы Экология және табиғи ресурстар министрлігі
« Қазгидромет» РМК Батыс Қазақстан облысы бойынша филиалы

БАТЫС ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫ БОЙЫНША ҚОРШАҒАН ОРТА ЖАЙ-КҮЙІ ЖӨНІНДЕГІ АҚПАРАТТЫҚ БЮЛЛЕТЕНІ

Мамыр 2025 жыл

Орал, 2025 ж

	МАЗМҰНЫ	Бет
	Алғы сөз	3
1	Атмосфералық ауаның ластануының негізгі көздері	4
2	Орал қаласы атмосфералық ауа сапасының мониторингі.	4
2.1	Ақсай қаласы атмосфералық ауа сапасының мониторингі.	6
2.2	Бөрлі ауылының атмосфералық ауасының сапасына мониторингі .	7
3	Жауын шашын сапасының жағдайы	8
4	Батыс Қазақстан облысының аумағындағы жер үсті суларының сапасына Мониторинг жүргізу.	9
5	Қар жамылғысы сынамаларының химиялық құрамы	10
6	Батыс Қазақстан облысының радиациялық жағдайы	10
	Қосымша 1	12
	Қосымша 2	15
	Қосымша 3	15
	Қосымша 4	16

Алғы сөз

Ақпараттық бюллетень ұлттық гидрометеорологиялық қызметтің бақылау желілеріндегі қоршаған ортаның жай-күйі мониторингін жүргізу жөніндегі «Қазгидромет» РМК мамандандырылған бөлімшелерінде орындалған жұмыс нәтижелері бойынша дайындалған.

Бюллетень Батыс Қазақстан облысы (әрі қарай БҚО) аумағындағы қоршаған ортаның жай-күйі туралы мемлекеттік органдарды, қоғамдастықтарды және тұрғындарды ақпараттандыруға арналған және ластану деңгейінің болып жатқан өзгерістер үрдісін ескере отырып, ҚР Қоршаған ортаны қорғау саласындағы іс-шаралардың тиімділігін одан әрі бағалау үшін қажет.

Батыс Қазақстан облысының атмосфералық ауа сапасын бағалау

1. Атмосфералық ауа ластануының негізгі көздері.

ҚР статистика жөніндегі комитеттің мәліметтері бойынша облыста стационарлы көздерден келетін ластаушы заттар көлемі 33,303 мың т құрады.

2. Орал қаласы атмосфералық ауа сапасының мониторингі.

Орал қ. аумағындағы атмосфералық ауа жай-күйін бақылау 4 автоматтық станцияларда жүргізіледі (1 Қосымша).

Қалада жалпы 7 көрсеткішке дейін анықталады: 1) күкірт диоксиді; 2) көміртегі оксиді; 3) азот диоксиді; 4) азот оксиді; 5) озон; 6) күкіртті сутегі, 7) аммиак

Әрбір бекеттің орналасқан орындары мен анықталатын көрсеткіштері тізімі туралы ақпарат 1-кестеде ұсынылған.

1-кесте

Орал қ. бақылау бекеттерінің орналасу орны мен анықталатын қоспалар

Бекет нөмірі	Сынама мерзімі	Бақылау жүргізу	Бекет мекен-жайы	Анықталатын қоспалар
2	әр 20 минут сайын	үзіліссіз режимде	Гагарин көш., 25	күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, күкірт сутегі
3			Даумов көш. (С.М.Кирова ат. парк)	азот диоксиді, азот оксиді, күкірт диоксиді.
5			Мұхит көш. (Мирлан базары)	азот диоксиді, күкірт диоксиді, азот оксиді, көміртегі оксиді, күкірт сутегі, озон, аммиак
6			Жәңгірхан көш., 45В	көміртегі оксиді.

Орал қаласында (1 нүкте) стационарлық бақылау бекеттерінен басқа жылжымалы экологиялық зертхана жұмыс істейді, оның көмегімен ауа сапасын өлшеу 10 көрсеткіш бойынша жүргізіледі (1 қосымша): 1) қалқыма бөлішектері; 2) күкірт диоксиді; 3) көміртек оксиді; 4) азот диоксиді; 5) азот оксиді; 6) күкіртті сутегі; 7) көмірсутектер; 8) формальдегид; 9) бензол.

2025 жылғы мамыр айына Орал қаласындағы атмосфералық ауа сапасының мониторинг нәтижелері.

Бақылау желісінің деректері бойынша Орал қаласының атмосфералық ауасының ластану деңгейі **төмен** деп бағаланды, №3 ЛББ бекеті күкірт диоксиді бойынша СИ=0,7 (төмен деңгей) және ЕЖҚ=0% (төмен деңгей) мәндерімен анықталды.

* РД 52.04.667-2005 сәйкес, егер СИ мен ЕЖҚ әртүрлі градацияға түссе, онда атмосфераның ластану дәрежесі осы көрсеткіштердің ең үлкен мәні бойынша бағаланады.

Максималды бір реттік және орташа тәуліктік концентрациясы мен басқа ластаушы заттардың концентрациясы ШРК-дан аспады.

Экстремалды жоғары және жоғары ластану (ЖЛ және ЭЖЛ) жағдайлары: ЖЛ (10 ШЖК астам) және ЭЖЛ (50 ШЖК астам) тіркелген жоқ.

Нақты мәндер, сондай-ақ сапа нормативтерінен асып кету еселігі және асып кету жағдайларының саны 2-кестеде көрсетілген.

2-кесте

Атмосфералық ауа ластануының сипаттамасы

Қоспа	Орташа шоғыр		Ең жоғарғы бір реттік шоғыр		ЕЖҚ	ШРК арту жағдайларының саны		
	мг/м³	ШРК _{о.т.} асу еселігі	мг/м³	ШРК _{м.б.} асу еселігі	%	>ШРК	>5 ШРК	>10 ШРК
							оның ішінде	
Орал қ.								
Күкірт диоксиді	0,05	0,96	0,39	0,77	0	0	0	0
Көміртегі оксиді	0,33	0,11	3,81	0,76	0	0	0	0
Азот диоксиді	0,009	0,24	0,10	0,49	0	0	0	0
Азот оксиді	0,003	0,06	0,11	0,27	0	0	0	0
Күкіртті сутегі	0,0007		0,00	0,60	0	0	0	0
Озон	0,021	0,71	0,05	0,30	0	0	0	0
Аммиак	0,010	0,25	0,022	0,11	0	0	0	0

Қорытынды:

Соңғы бес жылда атмосфералық ауа ластануының деңгейі келесі жағдайда өзгеріп отырған:

Кестеден көріп отырғанымыздай соңғы бес жылда Орал қаласының атмосфералық ауасының ластану деңгейі көтеріңкі, 2025 жылда төмен деп бағаланды.

2025 жылғы мамырға арналған атмосфералық ауаның сапасын экспедициялық өлшеу нәтижелері.

Бақылаулар бойынша ластаушы заттардың максималды концентрациясы
Оралда _

Анықталған қоспалар	Тандау нүктелері	
	№1	
	мг/м ³	ШЖК
RM-10 аспалы бөлшектер	0,100	0,33
Күкірт диоксиді	0,06	0,12
Көміртегі оксиді	1,32	0,26
Азот диоксиді	0,003	0,02
Азот оксиді	0,008	0,02
күкіртті сутек	0,001	0,18
Көмірсутектер	0	0

2.1 Ақсай қаласы атмосфералық ауа сапасының мониторингі

Ақсай қ. аумағындағы атмосфералық ауа жай-күйін бақылау 1 автоматтық станцияларда жүргізіледі (1 Қосымша).

Жалпы қалада 5 көрсеткішке дейін анықталады: 1) күкірт диоксиді; 2) көміртегі оксиді; 3) азот диоксиді; 4) азот оксиді; 5) күкіртті сутегі.

Әрбір бекеттің орналасқан орындары мен анықталатын көрсеткіштер тізімі туралы ақпарат 5-кестеде ұсынылған.

5-кесте

Ақсай қ. бақылау бекеттерінің орналасу орны мен анықталатын қоспалар

Бекет нөмірі	Сынама мерзімі	Бақылау жүргізу	Бекет мекен-жайы	Анықталатын қоспалар
4	әр 20 минут сайын	үзіліссіз режимде	Утвинская көшесі, 17	күкірт диоксиді, азот диоксиді, азот оксиді, көміртегі оксиді, күкірт сутегі

2025 жылғы мамыр айындағы Ақсай қаласындағы атмосфералық ауа сапасының мониторинг нәтижелері.

Ақсай қаласындағы бақылау желісінің деректері бойынша атмосфералық ауаның ластану деңгейі **төмен** деп бағаланды, №4 ЛББ бекеті аумағында азот оксиді бойынша СИ=0,9(төмен деңгей) және ЕЖҚ=0% (төмен деңгей) мәндерімен анықталды.

* РД 52.04.667-2005 сәйкес, егер СИ мен ЕЖҚ әртүрлі градацияға түссе, онда атмосфераның ластану дәрежесі осы көрсеткіштердің ең үлкен мәні бойынша бағаланады.

Максималды бір реттік және орташа тәуліктік концентрациясы мен басқа ластаушы заттардың концентрациясы ШРК-дан аспады.

Экстремалды жоғары және жоғары ластану (ЖЛ және ЭЖЛ) жағдайлары: ЖЛ (10 ШЖК астам) және ЭЖЛ (50 ШЖК астам) тіркелген жоқ.

Нақты мәндер, сондай-ақ сапа нормативтерінен асып кету еселігі және асып кету жағдайларының саны 6-кестеде көрсетілген.

6-кесте

Атмосфералық ауа ластануының сипаттамасы

Қоспа	Орташа шоғыр		Ең жоғарғы бір реттік шоғыр		ЕЖҚ	ШРК арту жағдайларының саны		
	мг/м³	ШРК _{о.т.} асу еселігі	мг/м³	ШРК _{м.б.} асу еселігі	%	>ШРК	>5 ШРК	>10 ШРК
							оның ішінде	
Ақсай қ.								
Күкірт диоксиді	0,0000	0,000	0,000	0,00	0,000	0	0	0
Көміртегі оксиді	0,13	0,04	4,11	0,82	0,000	0	0	0
Азот диоксиді	0,000	0,000	0,000	0,00	0,000	0	0	0
Азот оксиді	0,004	0,06	0,398	0,99	0,000	0	0	0
Күкіртті сутегі	0,0000		0,00	0,00	0,000	0	0	0

Қорытынды:

Соңғы бес жылда атмосфералық ауа ластануының деңгейі келесі жағдайда өзгеріп отырған:

Кестеден көріп отырғанымыздай соңғы бес жылда Ақсай қаласының атмосфералық ауасының ластану деңгейі төмен деп бағаланды.

2.2 Бөрлі ауылының атмосфералық ауасының сапасына мониторингі .

Бөрлі ауылы аумағындағы атмосфералық ауаның жай-күйін бақылау 1 автоматты станцияда жүргізіледі (1-қосымша).

Жалпы қала бойынша 1 көрсеткішке дейін анықталады: 1) озон.

Орналасу орындары туралы ақпарат және әрбір постта анықталатын көрсеткіштер тізімі берілген.

7-кесте

Бақылау бекеттерінің орналасуы және анықталған қоспалар Бөрлі елді мекені

Сан	Таңдау	Бақылаулар	Пошта	Анықталған қоспалар
-----	--------	------------	-------	---------------------

пост	мерзімдері	жасау	мекенжайы	
7	әр 20 минут сайын	үздіксіз режимде	ст. Чанаяев , 14/2	Озон.

2025 жылғы мамыр айындағы Бөрлі а. атмосфералық ауа сапасының мониторинг нәтижелері.

Бөрлі кентіндегі бақылау желісінің мәліметтері бойынша атмосфералық ауаның ластану деңгейі **төмен** деп бағаланды, №7 ЛББ бекеті аумағында озон бойынша СИ=0,2(төмен деңгей) және ЕЖҚ=0% (төмен деңгей) мәндерімен анықталды.

* РД 52.04.667-2005 сәйкес, егер СИ мен ЕЖҚ әртүрлі градацияға түссе, онда атмосфераның ластану дәрежесі осы көрсеткіштердің ең үлкен мәні бойынша бағаланады.

Максималды бір реттік және орташа тәуліктік концентрациясы мен басқа ластаушы заттардың концентрациясы ШРК-дан аспады.

Экстремалды жоғары және жоғары ластану (ЖЛ және ЭЖЛ) жағдайлары: ЖЛ (10 ШЖК астам) және ЭЖЛ (50 ШЖК астам) тіркелген жоқ.

Нақты мәндер, сондай-ақ сапа нормативтерінен асып кету еселігі және асып кету жағдайларының саны 8-кестеде көрсетілген.

8-кесте

Атмосфералық ауаның ластануының сипаттамасы

Қоспа	Орташа шоғыр		Ең жоғарғы бір реттік шоғыр		ЕЖҚ	ШРК арту жағдайларының саны		
	мг/м³	ШРК _{о.т.ас} у еселігі	мг/м³	ШРК _{м.б.а} су еселігі	%	>ШРК	>5 ШРК	>10 ШРК
							оның ішінде	
Бөрлі								
Озон	0.0074	0.25	0.03	0.17	0.000	0.00	0	0

3. Атмосфералық жауын-шашынның жай-күйі

Атмосфералық жауын-шашынның химиялық құрамын бақылау 4 метеостанцияда (Орал, Ақсай, Жалпақтал, Каменка) жаңбыр суының сынамаларын алудан тұрды.

сульфаттар – 28,51%, гидрокарбонаттар – 29,82%, кальций иондары – 13,86%, хлоридтер – 9,94%, натрий иондары – 6,61%, магний иондары -3,61%, калий иондары – 3,06%, аммоний иондары -1,18%, нитрат-3,41%.

Ең үлкен жалпы минералдану Ақсай МС – 125,47 мг/л, ең азы – 64,77мг/л – Каменка МС-да байқалды.

Атмосфералық жауын-шашынның меншікті электр өткізгіштігі 110,90мкСм/см (Каменка МС) - ден 217,0 мкСм/см (Ақсай МС) - ге дейін болды.

Жауын-шашынның қышқылдығы әлсіз қышқыл ортадан бейтарап ортаға дейін сипатқа ие және 6,95(Ақсай МС) – 7,20(Жалпақтал МС) аралығында болады

4. Батыс Қазақстан облысы аумағындағы жер үсті сулар сапасының мониторингі

Батыс Қазақстан облысы бойынша жер үсті суларының сапасына бақылау 9 су объектісінің (Жайық, Шаған, Деркөл, Елек, Шыңғырлау, Қараөзен, Сарыөзен, Көшім су арнасы және Шалқар көлі) 16 тұстамасында жүргізілді.

Жер үсті суларын зерттеу кезінде су сынамаларында су сапасының 43 физикалық және химиялық көрсеткіштері анықталады: температура, қалқыма заттар, түсі, мөлдірлігі, сутегі көрсеткіші (рН), еріген оттегі, ОБТ5, ОХТ, құрамында тұз бар негізгі иондар, биогенді элементтер, органикалық заттар (мұнай өнімдері, фенолдар), ауыр металдар, пестицидтар.

Жайық, Елек өзінде бассейнінің 2 бақылау нүктесі бойынша түптік шөгінділер сынамасы алынды.

Түптік шөгінділер сынамасында ауыр металдар (қорғасын, кадмий, марганец, мыс, мырыш, никель, хром) мен органикалық заттардан (мұнай өнімдері) талдау жасалды.

Батыс Қазақстан облысы аумағындағы жер үсті сулар сапасының мониторинг нәтижелері.

Қазақстан Республикасының су объектілерінің су сапасын бағалауға арналған негізгі нормативтік құжаттар «Су объектілерінде судың сапасын жіктеудің бірыңғай жүйесі» (бұдан әрі - Бірыңғай жіктеме) болып табылады.

Су объектілерінің су сапасы Бірыңғай жіктеме бойынша келесідей бағаланады:

3 кесте

Су объектісінің атауы	Су сапасының класы		Ластаушылар	Өлш.бір л.	концентрация
	мамыр 2024 ж.	мамыр 2025 ж.			
Жайық өзені	-	3 класс (орташа ластанған)	Фосфаттар	мг/дм3	0,567
			ОБТ5	мг/дм3	2,443
			Жалпы темір	мг/дм3	0,12
Шаған өзені	-	3 класс (орташа ластанған)	Фосфаттар	мг/дм3	0,627
			ОБТ5	мг/дм3	2,46
			Жалпы темір	мг/дм3	0,13
			Магний	мг/дм3	30
Деркөл өзені	-	3 класс (орташа ластанған)	Фосфаттар	мг/дм3	0,603
			Магний	мг/дм3	26,4
			ОБТ5	мг/дм3	2,34
			Жалпы темір	мг/дм3	0,155
Елек өзені	-	3 класс (орташа ластанған)	Фосфаттар	мг/дм3	0,469
			Жалпы темір	мг/дм3	0,13
			ОБТ5	мг/дм3	2,58
			Магний	мг/дм3	20,4
Шыңғырлау өзені	-	3 класс (орташа ластанған)	Фосфаттар	мг/дм3	0,613
			ОБТ5	мг/дм3	2,14
			Магний	мг/дм3	31,2
			Жалпы темір	мг/дм3	0,14
Сарыөзен	-	3 класс (орташа ластанған)	Магний	мг/дм3	30

өзені		ластанған)	Фосфаттар	мг/дм3	0,478
			Жалпы темір	мг/дм3	0,12
			ОБТ5	мг/дм3	2,7
Қараөзен өзені	-	3 класс (орташа ластанған)	Магний	мг/дм3	21,6
			ОБТ5	мг/дм3	2,38
			Жалпы темір	мг/дм3	0,13
			Фосфаттар	мг/дм3	0,559
Көшім су арнасы		3 класс(орташа ластанған)	Жалпы темір	мг/дм3	0,15
			ОБТ5	мг/дм3	2,7
			Магний	мг/дм3	20,4
			Фосфаттар	мг/дм3	0,591

*- параметр бұл классқа нормаланбайды

Кестеден көрініп тұрғандай, сапаның 3-классына Шаған, Елек, Көшім су арнасы, Қараөзен және Сарыөзен, Жайық, Шыңғырлау, Деркөл өзендері жатады.

Батыс Қазақстан облысының су объектілеріндегі негізгі ластаушы жалпы темір, магний, фосфаттар, ОБТ5 болып табылады.

Осы көрсеткіштер бойынша сапа нормативтерінің асып кетуі негізінен көптеген халық жағдайында қалалық сарқынды сулардың төгінділеріне тән.

2025 жылдың мамыр айында Батыс Қазақстан облысының аумағында ЖЛ жағдайы табылған жоқ.

Тұстамалар бөлінісінде су объектілерінің сапасы жөніндегі ақпарат 2-қосымшада көрсетілген.

5. Аумақтағы қар жамылғысы сынамаларының химиялық құрамы

Батыс Қазақстан облысы Қар жамылғысы сынамаларының химиялық құрамын бақылау Жымпиты, Жалпақтал, Каменка, Тайпақ метеостанцияларының қар өлшеу маршруттарында бақылау жүргізу кезінде қар керндерінің сынамаларын іріктеуден тұрды.

Қар сынамаларында 4,54-тен 56,1 мг/м3-ге дейінгі сульфаттар, 3,37-ден 172,54 мг/м3-ге дейінгі хлоридтер, 21,17-ден 121,2 мг/м3-ге дейінгі гидрокарбонаттар, 0,27-ден 6,62 мг/м3-ге дейінгі нитраттар, 0,14-тен 4,68 мг/м3-ге дейінгі аммоний, натрий 2,20-дан 96,51мг/м3, калий 0,85 – 11,42 мг/м3, магний 0,78 – 7,78 мг/м3, кальций иондары 2,81-64,00 мг/м3.

Жалпы минералдану мөлшері 42,44-ден 536,69 мг/м3-ге дейін, электрөткізгіштігі 70,0-тен 1021,0 мкСм/см-ге дейін болды.

Қар түрінде жауған жауын-шашынның рН бейтарап орта сипатына ие (6,46-дан 7,80-ге дейін).

6. Батыс Қазақстан облысының радиациялық жағдайы

Радиациялық гамма-фонның мөлшері жергілікті аумақта күн сайын 2 метеорологиялық станцияда (Орал, Тайпақ) өлшенді.

Облыстың елді мекендері бойынша атмосфераның жер қабатының радиациялық гамма-фонының орташа мәндері 0,12-0,21мкЗв/сағ шегінде болды, облыс бойынша орташа радиациялық гамма-фон 0,16 мкЗв / сағ құрады және рұқсат етілген шектерде болды.

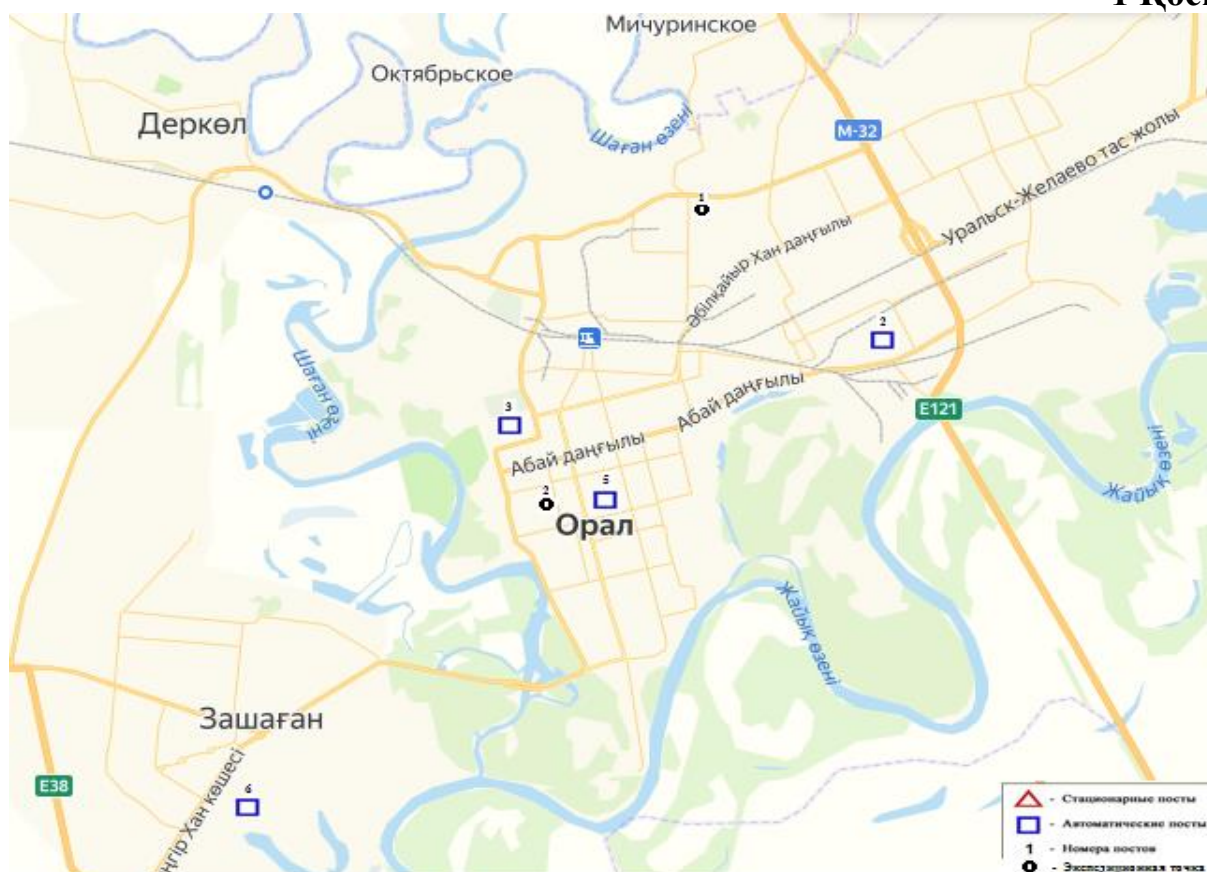
Батыс Қазақстан облысының аумағында атмосфераның жерге жақын қабатының радиоактивті ластануын бақылау көлденең планшеттер арқылы ауа сынамаларын алу 2 метеорологиялық станцияда (Орал, Тайпак) жүзеге асырылды. Барлық станцияларда бес тәуліктік сынама алу жүргізілді.

Облыс аумағындағы атмосфераның жер бетіндегі қабатындағы радиоактивті түсулердің орташа тәуліктік тығыздығы 1,7-2,4Бк/м² аралығында болды.

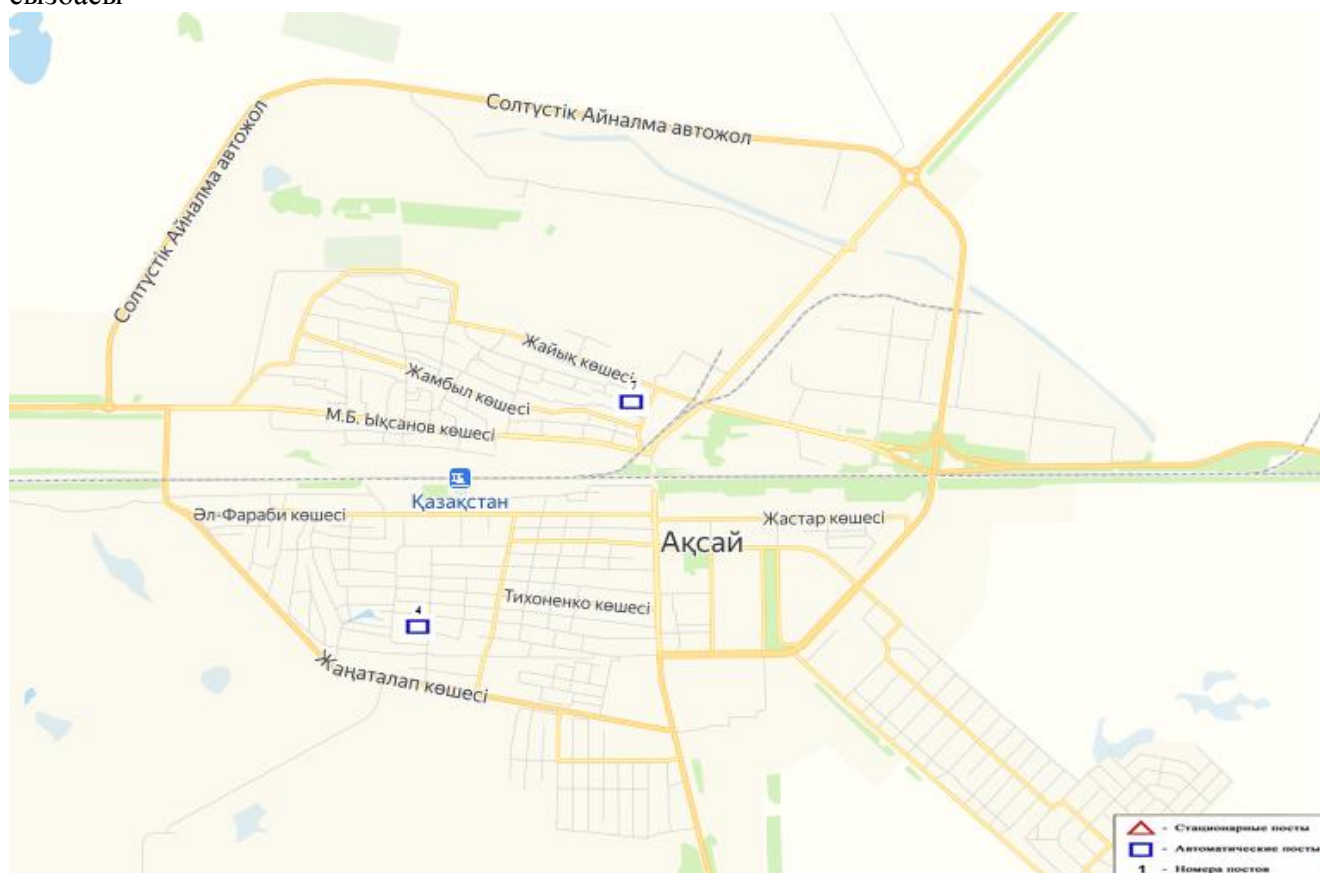
Облыс бойынша түсу тығыздығының орташа шамасы 1,9 Бк/м² құрады, бұл шекті рұқсат етілген деңгейде болды.

1-сур. Батыс Қазақстан облысының аумағындағы радиациялық гамма-фон мен радиоактивті түсулердің тығыздығын бақылау метеостансаларының орналасу сызбасы

Орал қаласының атмосфералық ауа ластануын бақылау стационарлық желісінің орналасу сызбасы

2 сур. – Ақсай қаласының атмосфералық ауа ластануын бақылау стационарлық желісінің орналасу сызбасы

3 сур. – Бурлин а. қаласының атмосфералық ауа ластануын бақылау стационарлық желісінің орналасу сызбасы

2 Қосымша

**Батыс Қазақстан облысы жер үсті су сапасының тұстамалар бойынша
ақпараты**

Су объектісі және тұстама	Физика-химиялық параметрлердің сипаттамасы	
Жайық өзені	судың температурасы 2,0-ден бастап 2,7°С , сутегі көрсеткіші 6,5-7,01, суда ерітілген оттегінің концентрациясы – 8,87-9,84 мг/дм3, ОБТ ₅ – 2,22-2,58 мг/дм3, мөлдірлігі – 16-17 см, кермектілік – 3,7-5,4 мг/дм3	
тұстама Январцево ауылынан 0,5 км төмен	3 класс	ОБТ5-2,54 мг/дм3, магний-21,6 мг/дм3, фосфаттар-0,561мг/дм3, жалпы темір-0,11 мг/дм3 Жалпы темір және ОБТ5 нақты концентрациясы фондық кластан аспайды. Магний нақты концентрациясы фондық кластан асады.
тұстама Орал қаласынан 0,5 км жоғары	3 класс	фосфаттар – 0,595 мг/дм3, ОБТ5 - 2,38 мг/дм3, жалпы темір – 0,13 мг/дм3. ОБТ5 және жалпы темір нақты концентрациясы фондық кластан аспайды.
тұстама Орал қаласынан 11,2 км	3 класс	ОБТ5-2,46мг/дм3, фосфаттар – 0,586 мг/дм3, жалпы темір-0,12мг/дм3.

төмен,гидробекеті		ОБТ5 және жалпы темір нақты концентрациясы фондық кластан аспайды.
тұстама Көшім ауылы	3 класс	ОБТ5 – 2,58 мг/дм3, жалпы темір-0,11 мг/дм3, фосфаттар-0,611 мг/дм3 ОБТ5 нақты концентрациясы фондық кластан асады. Жалпы темір нақты концентрациясы фондық кластан аспайды.
тұстама Тайпақ ауылы	3 класс	ОБТ5-2,22мг/дм3, жалпы темір – 0,12 мг/дм3,фосфаттар-0,502мг/дм3. Жалпы темір және ОБТ5 нақты концентрациясы фондық кластан аспайды.
Шаған өзені	судың температурасы 2,3° С , сутек көрсеткіші 6,45-6,84 құрады, суда ерітілген оттегінің концентрациясы 8,95 мг/дм3, ОБТ5 орташа 2,46 мг/дм3 құрады, мөлдірлігі 17 см, кермектілік – 4,5-4,7 мг/дм ³	
тұстама Чувашинский ауылы	3 класс	ОБТ5-2,46 мг/дм3, магний-28,8мг/дм3, фосфаттар-0,646мг/дм3,жалпы фосфор-0,211 мг/дм3,жалпы темір-0,12мг/дм3. Жалпы темір және ОБТ5 нақты концентрациясы фондық кластан аспайды. Магний нақты концентрациясы фондық кластан асады.
тұстама Орал қаласынан 0,4 км жоғары, шұңқырдан 1 км жоғары	3 класс	ОБТ5 – 2,46 мг/дм3, магний – 28,8 мг/дм3, фосфаттар – 0,62 мг/дм3, жалпы темір– 0,13мг/дм3. Магний нақты концентрациясы фондық кластан асады. ОБТ5 мен жалпы темір нақты концентрациясы фондық кластан аспайды.
тұстама Шаған өзеніннің сағасынан 0,5 км жоғары	3 класс	ОБТ5 - 2,46 мг/дм3, фосфаттар – 0,616 мг/дм3, магний – 32,4 мг/дм3, жалпы темір-0,14 мг/дм3. Магний нақты концентрациялары фондық кластан асады. ОБТ5 және жалпы темір нақты концентрациясы фондық кластан аспайды.
Деркөл өзені	су температурасы 2,1-2,3°С, сутегі көрсеткіші 6,54-6,58 құрады, суда еріген оттегінің концентрациясы 9,84-9,92мг/дм3, ОБТ5 2,14-2,54 мг/дм3 құрады, мөлдірлігі - 17 см, кермектілік – 4-4,3 мг/дм ³	
тұстама Селекционный ауылы	3 класс	фосфаттар – 0,607 мг/дм3, ОБТ5-2,54 мг/дм3, магний-28,8 мг/дм3, жалпы темір-0,15мг/дм3. Жалпы темір және ОБТ5 нақты концентрациясы фондық кластан аспайды. Магний нақты концентрациясы фондық кластан асады.
тұстама Ростоши ауылы	3 класс	фосфаттар – 0,599 мг/дм3, ОБТ5-2,14мг/дм3, магний-24 мг/дм3,жалпы темір-0,16мг/дм3. Жалпы темір және ОБТ5 нақты концентрациясы фондық кластан аспайды. Магний нақты концентрациясы фондық кластан асады.
Елек өзені	су температурасы 2,2°С, сутегі көрсеткіші 7, құрады, суда еріген оттегінің концентрациясы 9,07 мг/дм3, ОБТ5 2,58 мг/дм3 құрады, мөлдірлігі -17 см, кермектілік – 3,6 мг/дм ³	

тұстама Шілік ауылы	3 класс	ОБТ5 – 2,58 мг/дм3, фосфаттар-0,469 мг/дм3, жалпы темір – 0,13 мг/дм3, магний-20,4мг/дм3. ОБТ5 нақты концентрациясы фондық кластан асады. Жалпы темір және магний нақты концентрациясы фондық кластан аспайды.
Шыңғырлау өзені	су температурасы 2,4 °С, сутегі көрсеткіші 6,75 құрады, суда еріген оттегінің концентрациясы 9,6 мг/дм3, ОБТ5 2,14 мг/дм3 құрады, мөлдірлігі -17 см, кермектілік – 4,6 мг/дм3	
тұстама Григорьевка ауылы	3 класс	фосфаттар 0,613 мг/дм3, ОБТ5-2,14мг/дм3, магний-31,2мг/дм3,жалпы темір-0,14мг/дм3. Жалпы темір және ОБТ5 нақты концентрациясы фондық кластан аспайды. Магний нақты концентрациясы фондық кластан асады.
Сарыөзен өзені	су температурасы 2,5°С, сутегі көрсеткіші 6,81 құрады, суда еріген оттегінің концентрациясы 10,16 мг/дм3, ОБТ5 - 2,7 мг/дм3 құрады, мөлдірлігі -16 см, кермектілік– 5,4мг/дм3.	
тұстама Бостандық ауылы	3 класс	магний – 30 мг/дм3, жалпы темір-0,12мг/дм3, ОБТ5 - 2,7 мг/дм3, фосфаттар-0,478мг/дм3. Магний нақты концентрациясы фондық кластан асады. Жалпы темір және ОБТ5 нақты концентрациясы фондық кластан аспайды
Қараөзен өзені	су температурасы 2,4°С, сутегі көрсеткіші 6,85 құрады, суда еріген оттегінің концентрациясы 8,87 мг/дм3, ОБТ5 - 2,38 мг/дм3 құрады, мөлдірлігі -16 см, кермектілік – 4,7мг/дм3	
тұстама Жалпақтал ауылы	3 класс	ОБТ5-2,38мг/дм3, магний-21,6мг/дм3, фосфаттар-0,559мг/дм3, жалпы темір-0,13мг/дм3. Жалпы темір және ОБТ5, магний нақты концентрациясы фондық кластан аспайды.
Көшім су арнасы	су температурасы 1,9°С, сутегі көрсеткіші 6,78 құрады, суда еріген оттегінің концентрациясы – 10,38 мг/дм3, ОБТ5 -2,7 мг/дм3 құрады, мөлдірлігі -17 см, кермектілік – 3,8 мг/дм3	
тұстама Көшім ауылынан ОШ дейін 0,5 км	3 класс	ОБТ5 – 2,7 мг/дм3,магний-20,4мг/дм3, жалпы темір – 0,15 мг/дм3,фосфаттар-0,591мг/дм3. Жалпы темір және ОБТ5 нақты концентрациясы фондық кластан аспайды. Магний нақты концентрациясы фондық кластан асады.

*- параметр бұл классқа нормаланбайды

3 Қосымша

Батыс Қазақстан облысының аумағындағы көлдердің жер үсті сулары сапасының нәтижелері

	Ингредиенттердің атауы	Өлшем бірлігі	Мамыр, 2025 ж
			Шалқар көлі
1	Көзбен шолу		
2	Температура	°С	2,5

3	Сутегі көрсеткіші		6,98
4	Еріген оттегі	мг/дм3	9,68
5	Мөлдірлігі	см	17,0
6	ОБТ5	мг/дм3	2,38
7	ОХТ	мг/дм3	7,75
8	Қалқыма заттар	мг/дм3	29,0
9	Гидрокарбонаттар	мг/дм3	268,4
10	Кермектік	мг/дм3	16,0
11	Минерализация	мг/дм3	5176,857
12	Құрғақ қалдық	мг/дм3	1420
13	Кальций	мг/дм3	68,0
14	Натрий	мг/дм3	32,1
15	Магний	мг/дм3	146,4
16	Сульфаттар	мг/дм3	95,0
17	Калий	мг/дм3	41,5
18	Хлоридтер	мг/дм3	4502,15
19	Фосфаттар	мг/дм3	0,56
20	Жалпы фосфор	мг/дм3	0,183
21	Нитритті азот	мг/дм3	0,011
22	Нитратты азот	мг/дм3	3,5
23	Жалпы темір	мг/дм3	0,17
24	Тұзды аммоний	мг/дм3	2,883
25	Қорғасын	мг/дм3	0,001
26	Мыс	мг/дм3	0,00004
27	Мырыш	мг/дм3	0,002
28	АББЗ /СББЗ	мг/дм3	0,0
29	Фенолдар	мг/дм3	0,00064
30	Мұнай өнімдері	мг/дм3	0,00042

4 Қосымша

**Батыс Қазақстан облысы Жайық,Елек өзендері суының түптік шөгінділерінің
2025 жылдың мамыр айындағы зерттеу нәтижелері**

№ п/п	Сынама алу орны	Түптік шөгінділер, мг/кг							
		Мұнай өнімдері, %	Мыс	Хром	Кад мий	Ни кель	Марга нец	Қорғ асын	Мыры ш
1	Жайық өзені, Январцево ауылы.	1,65	0,38	0,09	0,1	0,59	0,04	0,33	1,9
2	Елек өзені, Чилик ауылы	1,7	0,3	0,075	0,09	0,63	0,05	0,3	2

**Анықтамалық бөлім
Елді мекендер ауасындағы ластаушы заттардың шекті жол берілетін шоғырлануы (ШРК)**

Қоспалар атауы	ШРК мәні, мг/м3		Қауіптілік классы
	Максималды бір-реттік	Орташа тәуліктік	
Азот диоксиді	0,2	0,04	2
Азот оксиді	0,4	0,06	3
Аммиак	0,2	0,04	4
Бенз/а/пирен	-	0,1 мкг/100 м ³	1
Бензол	0,3	0,1	2
Бериллий	0,09	0,00001	1
Қалқыма заттар (бөлшектер)	0,5	0,15	3
PM 10 қалқыма бөлшектер	0,3	0,06	
PM 2,5 қалқыма бөлшектер	0,16	0,035	
Хлорлы сутегі	0,2	0,1	2
Кадмий	-	0,0003	1
Кобальт	-	0,001	2
Марганец	0,01	0,001	2
Мыс	-	0,002	2
Мышьяк	-	0,0003	2
Озон	0,16	0,03	1
Қорғасын	0,001	0,0003	1
Күкірт диоксиді	0,5	0,05	3
Күкірт қышқылы	0,3	0,1	2
Күкірт сутегі	0,008	-	2
Көміртегі оксиді	5,0	3	4
Фенол	0,01	0,003	2
Формальдегид	0,05	0,01	2
Фторлы сутегі	0,02	0,005	2
Хлор	0,1	0,03	2
Хром (VI)	-	0,0015	1
Мырыш	-	0,05	3

«Қалалық және ауылдық елді мекендердің атмосфералық ауасына қатысты гигиеналық нормативі» (2022 жылдың 2 тамыздан СанЕжәнеН №70)

Атмосфералық ластану индексінің дәрежесін бағалау

Градациялар	Атмосфералық ауаның ластануы	Көрсеткіштер	Бір айға бағалануы
I	Төменгі	СИ ЕЖҚ, %	0-1 0
II	Көтеріңкі	СИ ЕЖҚ, %	2-4 1-19
III	Жоғары	СИ ЕЖҚ, %	5-10 20-49
IV	Өте жоғары	СИ ЕЖҚ, %	>10 >50

52.04.667–2005 ЖҚ, мемлекеттік органдарды, қоғамдықтарды және тұрғындарды ақпараттандыруға арналған атмосфералық ластанудың жай-күйі құжаттары. Жасақтауға, құруға, баяндауға және күтуге қатысты жалпы талаптар

Су пайдалану кластарын суды пайдаланудың санаттары (түрлері) бойынша саралау

Суды пайдалану	Тазалау	Су пайдалану кластары
----------------	---------	-----------------------

классы	мақсаты/түрі	1 класс	2 класс	3 класс	4 класс	5 класс	6 класс
Су экожүйелерінің қызметі	-	+	+	-	-	-	-
Балық өсіру/ихтиофаунаны қорғау	Албырт балық	+	+	-	-	-	-
	Тұқы балық	+	+	+	-	-	-
Ауыз су-шаруашылық сумен жабдықтау және тамақ өнеркәсібі кәсіпорындарын сумен жабдықтау	Қарапайым өңдеу	+	+	-	-	-	-
	Дағдылы өңдеу	+	+	+	-	-	-
	Қарқынды өңдеу	+	+	+	-	-	-
Мәдени-тұрмыстық су пайдалану	Туризм, спорт, демалыс, шомылу	+	+	+	-	-	-
Суару	Дайындықсыз	+	+	+	+	-	-
	Тұндыру карталарын пайдалану кезінде	+	+	+	+	+	-
Өнеркәсіптік су пайдалану	Технологиялық процестер, салқындату процестері	+	+	+	+	+	-
Гидроэнергетика	-	+	+	+	+	+	+
Су көлігі	-	+	+	+	+	+	+
Тау-кен өндірісі	-	+	+	+	+	+	+

Ескертпе:

"+" – судың сапасы мақсатын қамтамасыз етеді;

"-" – судың сапасы мақсатын қамтамасыз етпейді.

Су нысандарындағы судың сапасын сұрыптаудың бірыңғай жүйесі (09.11.2016-дан АШМ СРК №151 бұйрығы)

Топырақты ластаушы зиянды заттар шоғырларының шекті жол берілген мөлшері

Заттың атауы	Шекті рұқсат етілген шоғыр (бұдан әрі - ШРШ), топырақтағы мг/кг
Қорғасын (жалпы нысан)	32,0
Хром (жылжымалы нысан)	6,0
Күшәла (жалпы нысан)	2,0
Сынап (жалпы нысан)	2,1

* Тіршілік ету ортасының қауіпсіздігіне гигиеналық нормативтерді бекіту туралы " Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау Министрінің 2021 жылғы 21 сәуірдегі № ҚР ДСМ-32 Бұйрығы

Радиациялық қауіпсіздік нормативі*

Нормаланатын көлемдер	Доза шектері
Тиімді доза	Тұрғындар
	Кез келген кезекті 5 жылда орташа мәні жылына 1 мЗв, бірақ жылына 5 мЗв аспайды

*«Радиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз етудің санитарлық-эпидемиологиялық талаптары»

БАТЫС ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫ БОЙЫНША «ҚАЗГИДРОМЕТ» РМК

МЕКЕН ЖАЙЫ:

**ОРАЛ ҚАЛАСЫ
ЖӘҢГІРХАН КӨШ. 61/1
ТЕЛ. 8-(7112)-50-20-21**

E MAIL: LAB_ZKO@METEO.KZ